

Signature: IV/3,5

IV/3,5

Mednarodni mladinski raziskovalni tabor

ПОМОРТЕ 4

od 7. do 17. VII. 1975 v Ljudah

socialnogeografsko proučevanje narodnosti
mešanega okolja na primeru mesta
Ludava

Redakcija: Danka Kraujek, asistent

Ljubljana, oktober 1975

Danka Kraujek

IV / 3,5

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE V LJUBLJANI
LJUBLJANA, AŠkerčeva 12/II

MEDNARODNI MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR
P O M U R J E 4
od 7. do 17. VII. 1975 v Lendavi

SOCIALNOGEOGRAFSKO PROUČEVANJE NARODNOSTNO
MEŠANEGA OZEMLJA NA PRIMERU MESTA LENDA VA

Redakcija: Darka Uranjek, asistent

Ljubljana, oktober 1975

UVOD

Letošnji mednarodni mladinski raziskovalni tabor Pomurje 4 od 7. do 17. julija 1975 je imel sedež v Lendavi in je bil gost na dvojezični osnovni šoli "Drago Lugarič" v Lendavi. Organizacijske posle zanj je prevzel Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani. Ker je delo mladih raziskovalcev potekalo v dveh raziskovalnih disciplinah - geografiji in sociologiji, ob obravnavi problematike nacionalno mešanega s Slovenci in Madžari poseljenega prostora na primeru naselja Lendava, so bile diskusije udeležencev zvečer po končanem delu še toliko bolj pestre.

Geografska skupina si je zadala za nalogo na primeru mesta Lendava raziskati prostorsko relevantne probleme narodnostno mešanega ozemlja. Delo je potekalo v več fazah, ki so pripeljale srednješolce do predstav o tej problematiki, ki so jo potem s konkretno raziskavo osvetlili samj, s tem da so po skupinah obravnavali različne probleme: razvoj in rast mesta in njegovo zgradbeno strukturo možnosti za razvoj z ovrednotenjem ekoloških razmer, demografsko analizo Lendave, vprašanje dvojezičnosti in uporabe le-te na tem specifičnem območju.

Strokovni vodja tabora je bil univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič, organizacijski vodja asistent Darka Uranjek, sodelovali pa so še prof. Ludvik Olas, sistentka Metka Špes in asistent Marijan Klemenčič.

Za neposredno seznanitev problematike, ki je bila tudi tema raziskave, so bili na začetku tabora poleg celodnevne strokovne ekskurzije po Prekmurju še naslednji referati:

- prof. dr. Vladimir Klemenčič : Problematika nacionalno mešanih ozemelj s posebnim ozirom na nacionalno mešano ozemlje v Prekmurju

-prof. Ludvik Olas: Geografska in zgodovinska predstavitev
Prekmurja

- doc. dr. Mirko Pak: Geografska problematika mest
- ing. Ladislav Ivanec: Gospodarska slika občine Lendava
- Ferenc Hajoš: Pravna izhodišča dvojezičnosti
- Franc Dominka: Dvojezična osnovna šola
- As. Darka Uranjek: Osnove raziskovalnega dela

Ob prebiranju literature o problemih nacionalno mešanega ozemlja v Prekmurju - ob poslušanju referatov so mladi udeleženci dobili sliko o tej problematiki. Raziskovalno delo so potem opravljali po fazah - zbiranje podatkov, anketiranje, kartiranje, statistična obdelava podatkov in analiza zbranih materialov v tabelah in na kartah ter na koncu sinteza najpomembnejših komponent v sedmih referatih, ki so delo 7 različnih skupin, ki so jih usmerjali mentorji.

Zaključni del tabora je bil seminar, na katerem so udeleženci podali referate - sadove lo-dnevnega raziskovalnega dela v Lendavi. Rezultati in njihov način izvajanja so pokazali, da so mladinci spoznali problematiko narodnostno mešanega ozemlja. Tisti srednješolci pa, ki so prišli iz drugih nacionalno mešanih območij - tržaškega v Italiji, Koroške v Avstriji in nenazadnje domačini - tako Slovenci kot Madžari so izmenjali mnenja in na primeru Lendave z raziskavo analizirali dvojezičnost kot faktor sožitja med pripadniki slovenske in madžarske narodnosti v Prekmurju

Organizacijski vodja
Darka Uranjek, asistent

Organizacija tabora in še posebno geografske skupine na taboru: Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani

Pokrovitelji: Republiški koordinacijski odbor gibanja "Znanost mladini", Ljubljana
in Skupščina občine Lendava

Strokovni vodja: prof. dr. Vladimir Klemenčič

Organizacijski vodja: Darka Uranjek, asistent

Mentorji: Marijan Klemenčič, asistent
Ludvik Olas, profesor geografije
Metka Špes, asistent
Darka Uranjek, asistent

Sedež tabora: Osnovna šola "Drago Lugarič" Lendava

SOCIALNOGEOGRAFSKO PROUČEVANJE NARODNOSTNO MEŠANEGA S
SLOVENCİ IN MADŽARI POSELJENEGA OZEMLJA NA PRIMERU ME-
STA LENDAVALA:

Geografska skupina si je na taboru Pomurje 4 zadala nalogo raziskati nekatere socialnogeografske probleme nacionalno mešanega s Slovenci in Madžari poseljenega območja in sicer na primeru naselja Lendava.

Rezultati raziskovalnega dela so prikazani v sedmih referatih skupin, ki so glede na različno problematiko raziskovale v Lendavi.

Skupina 1: člani: Lenka Varga - Gimnazija Murska Sobota
Ciril Hribar - Slovenska gimnazija Celovec
mentor: prof. Ludvik Olas, Pedagoška akademija Maribor

Geografska opredelitev Lendave in njena prometna povezanost

Mesto Lendava leži na skrajnem jugovzhodu Prekmurja ob vznožju Lendavskih goric. Mesto se je razvilo na presečišču dveh prometnih poti. Prva je vodila po dolini reke Mure iz Alp v prostrano Panonsko nižino, ki pa so jo politične meje skoraj popolnoma artvile. Druga je v rimski dobi povezovala širni panonski svet s središčem takratnega rimskega cesarstva. Vodila je preko Ljubljane, takratne Emone, Celja (Celeje), Ptuja (Petovia), sekala prekmursko ravnino zahodno od Lendave in nadaljevala smer skozi Szombathelya proti Budimpešti. Ob presečišču prometnih poti v preteklosti so nastala najpomembnejša naselja. Tako je v rimskem obdobju v bližini Lendave zrasla vojaška postojanka Halicanum. Poznejši nemiri, zlasti preseljevanje narodov, so ga zbrisali s površja tako, da je njegova lega danes sporna.

Mesto Lendava je v geografskem pogledu dokaj pestra. Obravnava-
vano območje se deli na dva dela. Manjši severni del sestavlja
terciarno gričevje z imenom Lendavske gorice, zgrajene iz plio-
censkih sedimentov. 2/3 Lendavskih goric pripada Madžarski, 1/3
pa Jugoslaviji. Mnogo obsežnejši nižji, raven svet obdaja gri-
čevje na vseh straneh in sega do Mure. Na zahodu se ta nizki
del imenuje Genterovsko pretržje, aluvialna naplavina, ki je
zelo izpostavljena poplavam. Na jugu je prav taka aluvialna na-
plavina, ki ga poplavljata Ledava, Črnec in Mura. Od poplav je
odmaknjen prehodni pas med gričevjem in ravnino, ki ga tvorijo
vršaji potokov z Lendavskih goric. Razmere so se bistveno izboljš-
šale po letu 1968, ko so Ledavo, Kobilski potok in Črnec regu-
lirali. Težave pa še vedno povzročajo hudourniki, ki prihajajo
z Lendavskih goric. Južna prisojna pobočja Lendavskih goric so
skoraj v celoti nasajena z vinogradi. Vznožje goric je naseljeno
in kultivirano.

V srednjem veku, predvsem po tatarskem vdoru na Madžarsko in v
dobi tuške nevarnosti je lega Lendave pridobila na strateškem
pomenu. Na pobočju Lendavskih goric so tankajšnji grofje Banfiji
sezidali grad. V bližini gradu so se priseljenci začeli naselje-
vati. Ta prometni in strateški položaj je pripomogel, da je mesto
raslo in bilo vse do 20. stoletja po številu prebivalstva najve-
čje naselje Prekmurja.

Ob porečju reke Krke, Kučnice in Ledave se mešajo tri velike
evropske nacionalne skupine: slovanska, germanska in ugrofinska.
Sama Lendava leži na dvojezičnem poderočju z močno madžarsko manj-
šino.

Prekmurje je bilo več kot tisoč let povezano z Madžarsko, ki je
bila še takrat agrarna in polfeydalna. To je tudi glavni vzrok
gospodarske zaostalosti te pokrajine. Murska Sobota in Lendava
sta imeli svojo železniško zvezo. Vse komunikacije so potekale
skozi agrarne predele, ki so bili prav tako agrarno zaostale
kot Prekmurje. Večja naselja so bila obdana daleč naokrog z ag-
rarnim zaledjem, tako da Prekmurje ni imelo večjih industrijskih

središč, ki bi bila povod za dnevne migracije delovne sile.

Vse pomembnejše ceste iz Evrope proti Jadranu, so se Prekmurju izognile. Tiste, ki so vodile iz Avstrije proti Trstu, so tekle bolj zagodno, peti iz Madžarske proti Reki pa bolj vzhodno od Prekmurja. Prekmurje je bilo celo tisočletje odrezano od Slovenije. Vse to je pripomoglo k prometni izoliranosti in gospodarskemu zaostajanju pokrajine. Danes se je ta situacija izboljšala, toda še vedno ni ugodna. Meja proti vzhodu je relativno zaprta. Povezava Lendave z ostalo Slovenijo pa je še vedno pomanjkljiva.

Danes so ceste, ki peljejo iz Lendave in v Lendavo že modernizirane. Večina cest je že asfaltiranih. Boljše ceste peljejo v večja mesta Slovenije in v sosednjo Hrvatsko. Tudi avtobusne povezave so ugodnejše na večje razdalje in slabše na krajše razdalje. Zelo dobre avtobusne zveze ima Lendava z Mursko Soboto in Mariborom. V Maribor pelje dnevno 26 avtobusov, pride pa 28 avtobusov. Dobre zveze ima Lendava še z Ljubljano (10 prihodov in 11 odhodov). Slaba pa je povezava z neposredno okolico, ki je odmaknjena od regionalnih cest. Tako vasi vzhodno od Lendave (Čentiba, Dolina, Pince) nimajo rednih avtobusnih prog. V ostalih vaseh sicer obstaja manjše število avtobusnih zvez, te pa niso prilagojene tako, da bi se jih prebivalstvo lahko posluževalo pri dnevnem prihajanju na delo. Od 754 zaposlenih pri I N A N A F T A v Lendavi se nihče ne poslužuje avtobusa, pač pa največ mopeda (43,6%), avtomobila (33,9%) in kolesa (5 %).

Lendava je dobila železniško zvezo z Madžarsko leta 1899. To je pripomoglo k hitrejši rasti mesta tako, da je postala celo vodilna v Prekmurju. Po prvi svetovni vojni, to je po ukinitvi proge z Madžarsko, je Lendava postala končna postaja in se usmerila proti sosednji Hrvatski. Njen pomen se je močno povečal po drugi svetovni vojni, ko je železnica postala glavni prometni prevoznik nafte. Danes ima Lendava tri potniške zveze in tri zveze za prevoz tovora. V prvi polovici leta 1975 so prevozili 3340 potnikov in 255905 ton tovora. Pri tem prevladuje nafta. Vidimo

torej, da ima poglobitno nalogo tovorni promet, ki je pomemben za gospodarstvo Lendave in njene okolice. Malo pa pomeni za Lendavo železnica v potniškem prometu. Vzrok je v tem, ker mesto ni navezано na Slovenijo, pač pa na Hrvaško. Gotovo je, da v današnji dobi cestnega in avtomobilskega prometa ne kaže graditi železniške proge s slovenske strani, pač pa bi se dalo marsikaj urediti pri urejanju voznih redov ali uvajanju posebnih poslovnih vlakov. V tem pogledu že potekajo razgovori o uvedbi poslovnega vlaka, ki bi se pri Ormožu priključil na poslovni vlak Murska Sobota-Ljubljana. Glavni vzrok za dosedanji neuspeh je v tem, da Železniško transportno podjetje Zagreb in Železniško gospodarstvo Ljubljana ne najdeta skupnega jezika pri urejevanju ekonomske plati. Proga bi namreč nekaj časa tekla na hrvaški strani nato pa večji del na slovenskem ozemlju in zato bi se prevoz in njegove financiranje razdelilo na dve organizaciji združenega dela. Mi se zavedamo, da je gospodarska postavka pomembna, res pa je tudi, da prebivalstvo Lendave in njene dvojezične okolice tudi po 30 letni osvoboditvi nima prave koristi od razdrobljenega jugoslovanskega omrežja.

Na področju lendavske občine so 4 pošte (Lendava, Dobrovnik, Črenšovci in Turnišče), ki opravljajo celotno P T T službo. Lendava je avtomatično priključena na telefonsko omrežje Slovenije.

Zaključek:

Za razvoj prometa ima Lendava ugodno prirodno lego, ki pa jo v preteklosti ni mogla v celoti izkoristiti.

Na madžarsko železniško omrežje je bila priključena leta 1899. Z nastankom Jugoslavije je bila zveza proti Madžarski prekinjena, z ostalo Slovenijo pa je ostala v povezavi preko Čakovca in Ormoža.

Cestno omrežje, ki povezuje Lendavo z ostalo Slovenijo, je bilo modernizirano v zadnjem desetletju in predstavlja poglobljeno povezavo s Slovenijo. Danes ima Lendava s Soboto dnevno 33 avtobusnih zvez, z Mariborom 18 in z Ljubljano 8. Kot vidimo, so na daljše razdalje zveze ugodne, ne moremo pa tega trditi za neposredno okolico. Tu se namreč avtobusni promet ni prilagodil potrebam dnevne zaposlitve prebivalstva. Res pa je, da bi se z malo več volje tudi to dalo urediti.

Neugodna je situacija v železniškem prometu. Lendava ima le 3 železniške zveze v osebem prometu in ravno tako 3 v tovornem prometu. Vse pa le preko Hrvaške in Ormoža. Lendava je priključena na avtomatsko telefonsko omrežje Slovenije.

Közlekedési viszonyk a lendvai községben

Lendva földrajzi fekvése jó feltételeket biztosít a közlekedés fejlődésének, mindezt azonban a múltban nem használták ki kellőképpen.

A magyarországi vasúti hálózathoz 1899- ben csatlakoztak Jugoszlávia létrejötte után a Magyarországgal való összeköttetés megszakadt, Szlovénia többi vidékével pedig Csáktornyan és Ormožon keresztül tartottak fenn kapcsolatot.

Az úthálózatot, amely Lendvát összeköti Szlovénia többi vidékével, az utóbbi évtized ben korszerűsítették és ez a Szlovéniával való összeköttetés legfontosabb részét képezi. Ma Lendvának Muraszombattal napi 33 autóbusszösszeköttetése van, Mariborral 18 és Ljubljánával 8. Ebből kitűnik, hogy a távolabbi vidékkel az összeköttetés kielégítő, de kedvezőtlen a közvetlen környezettel. Az autóbusszjárat nem alkalmazkodott még a munkásság napi munkahelyére való járásának igényeihez. Egy kis jóakarattal ezt is rendezni lehetne.

Kellemetlen a vasúti közlekedés helyzete. Lendvának naponta 3 személyvonat és 3 tehervonat összeköttetése van - mindez Csáktornyan és Ormožon keresztül. Lendva bekapcsolódott az önműködő telefonhálózatba.

Skupina 2: člani: Terezija Gerebic - Ekonomski šolski center
Murska Sobota
Milan Rogan, Ekonomski šolski center
Murska Sobota
Sergij Sancin - Trgovski licej "Žiga Zois"
Trst
mentor: asistent Metka Špes, Inštitut za geografijo
univerze v Ljubljani

Naravno geografske osnove mesta Lendave, možnosti za njeno pro-
storsko širjenje in rezultati raziskave novih delov mesta

Mesto Lendava ima svojevrstno lego. Na eni strani je potisnjena v vznožje terciarnih Lendavskih goric, na drugi strani pa prehaja v ravninski del, ki je do nedavnega imel stalne probleme zaradi svojega hidrografskega položaja. V preteklosti, ko še niso bila opravljena regulacijska dela, so se severo-zahodno in zahodno od Lendave razprostirala težko prehodna močvirja. Po regulacijskih delih na Kobiljskem potoku, Črncu in Ledavi pa mesto Lendava ni v stalni nevarnosti ob naraslih vodah, kar seveda omogoča intenzivnejšo izrabo tal.

Naša skupina je imela nalogo, da bi ugotovili in ocenili naravne osnove obrobja mesta Lendave, njene možnosti za širjenje v ta prostor, in da bi razsikali nove dele mesta Lendave, ki so nastali v zadnjih desetih letih ter s pomočjo anket ugotovili, od kod so se pogosto priseljevali ljudje v nove individualne hiše, kakšne narodnosti so in kakšna je njihova poklicna struktura.

Pri kartiranju naravne osnovne okolice Lendave smo spoznali, da severovzhodno obrobje predstavljajo pretežno prisojne vinogradniške Lendavske gorice, osojne grape so pokrite z nizkim gozdom, gozd je tudi na prisojnih strmih legah do meje termalnega pasu. Tla so peščena, ilovnata, zakisana, le na skrajnem

južnem delu goric so rjava karbonatna. Po urbanističnem planu mesta Lendava, vidimo, da naj bi se formirale sklenjene stanovanjske površine ob prehodu Lendavskih goric v nižino in proti Pincam, kjer se gorice bolj položno spuščajo v ravnino. Ob našem anketiranju in kartiranju smo ugotovili, da je ta prostor v glavnem že pozidan, in da nastajajo nove hiše tudi po grapah v notranjosti goric.

Na nasprotni zahodni strani mesta pa je danes, po regulacijskih delih še sicer preveč sušnih površin, njive so tu posejane s pšenico in koruzo, vendar najdemo ob starih rokavih še precej močvirnih travnikov. Kljub regulacijskemu delom je tu gradnja hiš precej draga zaradi visoke gladine talne vode. Takšen je primer z novimi naselji, ki sta nastali med šolo in mestom in naseljem od zdravstvenega doma proti Dolgi vasi, kjer imajo kljub velikim investicijam še danes velike probleme s talno vodo in slabo urejeno kanalizacijo.

Po urbanističnem načrtu je za stanovanjske površine namenjen tudi prostor od Lendave proti železniški postaji, vendar je tudi ta prostor za individualno gradnjo precej omejen, ker se od železniške postaje naprej proti zahodu formira industrijska cona mesta Lendave.

Naš drugi cilj je bil, da proučimo stanje v obstoječih novih delih Lendave. Te nove mestne dele smo razdelili na naslednje enote in temu primerno obdelali tudi podatke in narisali karte: rudarsko naselje (starejši del), rudarsko naselje (novejši del), naselje med šolo in mestnim jedrom, naselje od zdravstvenega doma proti Dolgi vasi in naselje proti železniški postaji. Glavni del podatkov smo dobili s pomočjo 131 anket po individualnih hišah.

Zanimalo nas je, če naravne osnove kaj vplivajo na poreklo prebivalstva, ki se je priselilo v te hiše. Pokazalo se je, da gre

največji del novogradenj na račun tistih, ki so že prej živeli v Lendavi in so se nato preselili v nove hiše. Veliko priseljencev je iz narodnostno mešanega ozemlja, medtem ko so ostale kategorije : priseljenci iz vasi občine Lendava, iz občine Murska Sobota in Ljutomera ter iz Medžimurja zelo slabo zastopane ne glede na naravne pogoje za gradnjo.

Lahko rečemo, da so vse kategorije javljajo dokaj enakomerno ne glede na možnosti gradnje ob različni naravni osnovi.

Z anketami smo hoteli tudi raziskati narodnostno strukturo prebivalstva novih delov mesta. Največji delež slovenskih družin je v starejšem delu rudarskega naselja (50 %), čista madžarska družina je le 1, pač pa najdemo več hrvaških družin in Hrvate mešano s Slovenci. Visok delež slovenskih družin je tudi v novejšem delu rudarskega naselja (43,9%). V ostalih raziskanih predelih smo spoznali, da ni bistvene razlike v številu madžarskih in slovenskih družin, povsod pa je sorazmerno visok delež mešanih madžarsko-slovenskih družin, največji v predelu od osnovne šole proti mestnemu jedru (21,7%). V vseh teh novih predelih mesta se javljajo tudi čiste hrvaške družine ali pa mešano s Slovenci in Madžari.

Zanimalo nas je tudi, kakšna je poklicna struktura prebivalstva v novih hišah. Ločili smo moške in ženske. V naselju od osnovne šole proti mestnemu jedru ter v rudarskem naselju (novejši del) izrazito prevladuje skupina kvalificiranih delavcev in tistih, ki imajo srednjo šolo; tako pri moških kot pri ženskah. Podobno sliko nam kaže tudi naselje od zdravstvenega doma proti Dolgi vasi, vendar velja to le za moške, velik pa je tudi delež nekvalificiranih žensk (29,2 %). Razmeroma visok odstotek nekvalificiranih se pojavlja v starejšem delu rudarskega naselja (16,7 %).

Na splošno lahko rečemo, da so lastniki novih individualnih hiš kvalificirani delavci in tisti s srednjo izobrazbo, pri ženskah pa opazimo veliko večji delež nekvalificiranih delavk. Brez izjeme je v vseh petih raziskanih naseljih pri ženskah največji delež gospodinj in to kar čez 30 %.

V naši anketi smo imeli tudi vprašanja, zakaj so si ravno na tem mestu zgradili hišo. Pri večini je najpomembnejša bližina delovnega mesta, na drugem mestu pa je prijetno okolje s svežim zrakom in brez hrupa. Na vprašanje o pomanjkljivosti tega prostora pa lahko rečemo, da smo dobili toliko odgovorov, koliko je bilo anketiranih. Ljudje se pritožujejo nad slabimi nerazsvetljenimi ulicami, nad slabo kanalizacijo, pogrešajo telefonske linije, park, kulturni dom in več zabave v mestu.

POVZETEK

Naša skupina je imela namen, da ugotovi naravne razmere okolice Lendave, možnosti razširjanja mesta in predvsem, da bi s pomočjo anketiranja ugotovili, kako se je mesto širilo v zadnjih 10 letih, in če so se v določenem kompleksu novih hiš formirale grupe višjih socialnih slojev ali pa, naselja, kjer bi prevladovala samo ena narodnostna skupnost.

Naravne osnove za hitrejše širjenje mesta Lendava so precej omejene. Na eni strani so strme Lendavske gorice, kjer so osojne grape in vznožje goric v glavnem že pozidali, na drugi strani pa je med potoki precej močvirnat svet, ki za individualno gradnjo ni najbolj primeren zaradi prevelikih stroškov gradnje.

Razveseljivo je dejstvo, da v novih predelih mesta, ki so nastala v zadnjih 10 letih ni prav nobenih anomalij v narodnostni strukturi. V novih hišah se pojavljajo enakomerno slovenske in madžarske ali mešane družine. Velik je tudi delež družin, kjer živijo Hrvatje sami ali mešano z Madžari ali s Slovenci.

Poklicna struktura v teh naseljih je taka, da največ hiš gradijo kvalificirani delavci in tisti s srednješolsko izobrazbo. V ta nova naselja so se preselili v glavnem družine, ki so prej bivale v Lendavi in v njeni okolici, zelo velik pa je tudi odstotek priseljenih iz narodnostno mešanega ozemlja. Glavni razlog njihove priselitve pa je bližina delovnih mest in prijetna okolica za bivanje.

ÖSSZEFOGLALÁS

Csoportunk célkitűzése az volt, hogy megállapítsa Lendva környékének természeti adottságait, a város terjeszkedésének lehetőségeit, és az anket segítségével igyekeztünk áttekinteni a város fejlődésének 10 éves múltját, és hogy egyes épületcsoportosulásokkal keletkeztek magasabb szociális kategóriák, és hogy valamelyik faluban felülkerekedett volna valamelyik népcsoport.

Lendva gyors terjeszkedésének természetes alapjai korlátozottak. Egyik oldalán húzódik a meredek Lendvahegy, amelyen árnyas mélyedések vannak, a hegyláb környékét nagyjából betelepítették, a másik oldalon pedig, a patakok között elég nagy lapályos terület, amely az egyéni építkezésre nem a legalkalmasabb a nagyobb építkezési költségek miatt.

Orvendetes körülmény, hogy a város új részeiben, negyedeiben, amelyek az utóbbi 10 évben keletkeztek, semmilyen rendellenesség nincs a nemzetiségi összetétel szempontjából. Az új házakban arányosan laknak szlovén és magyar, avagy vegyes családok. Több horvát nemzetiségű család is él ott önállóan, vagy a szlovénokkal és a magyarokkal vegyesen.

A településeken legtöbb házat a középréteg épít, azaz a szakmunkások és a középiskolát végzettek. Az új településre főként azok a családok költöztek, akik azelőtt Lendván vagy környékén laktak, de nagy százalékban költöztek ide a nemzetiségileg vegyes lakosságú terület polgárai is. Ideköltözésük legfőbb okai: a munkahely közelsége és a kellemes életkörülmény.

Skupina 3: Člani: Dragan Bojanič - Gimnazija Koper
Brigita Bogjar - Ekonomski šolski center
Murska Sobota
Edita Rožman - Ekonomski šolski center
Murska Sobota
Drago Osojnik - Slovenska gimnazija Celovec
Sergij Čarli - Trgovski licej "Žiga Zois" Trst
mentor: asistent Marjan Klemenčič - Filozofska fakul-
teta Ljubljana

DIFERENCIACIJA LENDAVE PO ZGRADBENI STRUKTURI

Skupina si je zadala nalogo, da preučí zgradbeno strukturo Lendave ter stopnjo opremljenosti s trgovinami s posebnim poudarkom na možnostih enakopravnega delovanja posamezne narodnostne skupnosti. V ta namen smo proučili stanovanjske zgradbe po starosti in tipu zazidave ter narodnostno in socialno strukturo gospodinjstev. Poleg tega smo ugotovili število trgovin po vrstah ter njihovo razporeditev po Lendavi.

Potek dela

Podatke smo dobili s kartiranjem izrabe tal v Lendavi ter z anketiranjem gospodinjstev. Podrobno ^{so bile} ~~smo~~ obdelali ^{še} enodružinske zgradbe, medtem ko smo se pri večjih stanovanjskih zgradbah zaradi pomanjkanja časa omejili le na najvažnejše podatke. Anketirali ^{smo jih} smo 580 gospodinjstev od skupno 930, kolikor jih je imela Lendava ob štetju leta 1971. Posamezne ^{so bl.} elemente ^{sem} smo prenesli na karto, kot npr. način izrabe prostora, stanovanjske zgradbe glede na narodnostno strukturo gospodinjstev, stanovanjske zgradbe glede na starost ter opremljenost posameznih delov Lendave s trgovinami. Vse podatke smo obdelali posebej po manjših prostorskih enotah ter za Lendavo kot celoto.

Rezultati dela

Ugotovili smo da glede na strukturo stanovanjskih zgradb Lendave lahko razdelimo na naslednje enote:

1. stari del mesta (na karti označeni deli mesta s številkami 3, 4, 5, 6, 7), v katerem je preko 60 % stanovanjskih hiš zgrajenih pred prvo svetovno vojno, po drugi svetovni vojni pa je bila zgrajena sleha četrtnina zgradb,
2. prehodna območja, (2, 9, 12), kjer je od četrtnine do polovice stanovanjskih zgradb starejših od 35 let,
3. najnovejši stanovanjski predeli (1, 8, 10, 11), zgrajeni po zadnji vojni.

Pri oskrbi teh predelov s trgovinami je opazno močno zaostajanje razvoja mreže trgovin za prostorskim razvojem Lendave. Trgovine so koncentrirane v starem delu mesta, medtem ko ni niti ene v novejših delih (1, 2, 8, 10, 11, 12). Potrebno je omeniti, da je struktura trgovin izrazito neugodna in ni sposobna zadovoljevati večjih potreb prebivalstva.

Primerjava zgradbene strukture s prostorsko razporeditvijo posameznih narodnostnih skupnosti, kar je bil naš glavni cilj, je dala zanimive rezultate. Dobra polovica madžarskih gospodinjstev živi v predvojnih zgradbah, torej v središču mesta, medtem ko slovenskih le tretjina. Zlasti pomembno je razmerje med gospodinjstvi različnih narodnosti po posameznih delih mesta, ki se med seboj razlikujejo po kvaliteti pogojev za bivanje. V ta namen smo ugotavljali razlike med narodnostno strukturo gospodinjstev vseh anketiranih gospodinjstev in narodnostno strukturo gospodinjstev po posameznih delih mesta. Za pokazatelje določenih odklonov od poprečnega stanja (narodnostnega, socialnega, itd), smo vzeli vrednosti, ki so vsaj za 10 % odstopale od poprečja in sicer v pozitivnem ali negativnem smislu. Anketiranih je bilo 174 madžarskih gospodinjstev, 80 mešanih madžarsko-slovenskih,

179 slovenskih, 11 slovensko - hrvatskih, 32 hrvaških, 9 gospodinjstev ostalih jugoslovanskih narodnosti ter 94 gospodinjstev neznane narodnostne strukture. Rezultati so pokazali na močne odklone v narodnostni strukturi gospodinjstev od povprečnega stanja predvsem v tseh delih (1, 2, 11).

a) Slovenska gospodinjstva so zastopana z manjšim deležem na severnem delu mesta, proti Dolgi vasi, madžarska pa zlasti na jugovzhodnem delu mesta. Mešana Madžarsko-slovenska gospodinjstva imajo relativno večji delež na severnem delu Lendave, kjer se je začel proces počasne urbanizacije in stapljanja z mestom že med obema vojnama.

Posebna pozornost je veljala južnemu in jugovzhodnemu delu mesta, kjer smo ugotovili manjšo udeležbo madžarskih gospodinjstev in sicer na račun večjega dela slovenskih (Kolodvorska ul.), ~~manjšega deleža madžarskih (10)~~, ali pa ekstremnega primera ružarskega naselja, kjer so slovenska gospodinjstva v precejšnji večini.

b) Osrednji ^{najstarejši} del mesta, to je najstarejši, kaže na rahlo prevlado madžarskih gospodinjstev nad ostalimi.

Neenotno narodnostno strukturo po posameznih delih mesta si laže pojasnimo z ekonomsko analizo gospodinjstev.

Rezultati anketiranja gospodinjstev kažejo, da so deleži gospodinjstev z nekvalificiranimi, kvalificiranimi člani in člani s srednje šolsko izobrazbo približno enaki, tako za madžarska kot slovenska gospodinjstva, nasprotno pa je v slovenskih gospodinjstvih v večji meri inteligencā, manj upokojenecv in precej več zaposlenih v tujini. To kaže na večjo ekonomsko aktivnost slovenskih gospodinjstev, ki se odraža med drugim tudi v procesu urbanizacije. Da je socialno močnejši sloj nosilec urbanizacije nam kaže primer novega dela (8), kjer se od 37 gospodinjstev samo 3, v katerih je le nekvalificirana delovna sila. Podobno je v novo nastajajočem naselju (11), kjer postajajo pomemben element širjenja mesta v tujini sezonsko zaposleni delavci iz Hrvatske.

Z A K L J U Č E K

V Lendavi je prišlo do oblikovanja vsaj treh con z različno kvaliteto okolja bivanja in sicer:

1. stare mestno jedro z najslabšimi pogoji za bivanje, vendar opremljeno praktično z vsemi trgovinami, ki jih premore Lendava (3, 4, 5, 6, 7),
2. območja dalj časotrajajoče urbanizacije s stahijsko ureditvijo prostora in s trgovinami v bližini, razen na območju Kolodvorske ulice, (2, 9, 12),
3. območje novega tipa urbanizacije, pretežno enodružinskih hiš z ugodnim okoljem za bivanje (posebno 11) in s popolno odsotnostjo trgovinske mreže - le ta se razvija šele v najnovjšem času (1, 8, 11).

V starem delu kot tudi v novih delih mesta prihaja do različne narodnostne strukture gospodinjstev, kar je posledica - kolikor smo lahko ugotovili - splošnih socialnoekonomskih zakonitosti.

Z A K L J U Č E K

Skupina si je zadala nalogo, da prouči zgradbeno strukturo Lendave, ter stopnjo opremljenosti s trgovinami s posebnim poudarkom na možnostih enskopravnega delovanja posamezne narodnostne skupnosti. V ta namen smo proučili stanovanjske zgradbe po starosti in tipu zidave ter narodnostni in socialni strukturi gospodinjestev. Poleg tega smo ugotovili število trgovin po vrstah ter njihovo razporeditev po Lendavi.

V Lendavi je prišlo do oblikovanja vsaj treh con z različno kvaliteto bivanja in sicer:

1. stare mestno jedro z najslabšimi pogoji bivanja, vendar opremljeno praktično z vsemi trgovinami, ki jih premore Lendava (3, 4, 5, 6, 7),
2. območje dalj časa trajajoče urbanizacije s stihijsko ureditvijo prostora in s trgovinami v bližini, razen na območju Kolodvorske ulice (2, 9, 12)
3. območje novega tipa urbanizacije, pretežno enodružinskih hiš z ugodnim okoljem za bivanje (posebno 11) in s popolno odsotnostjo trgovinske mreže - le-ta se razvija šele v najnovejšem času (1, 8, 11)

V starem delu kot tudi v novih delih mesta prihaja do različne narodnostne strukture gospodinjestev, kar je posledica - kolikor smo lahko ugotovili - splošnih socialno-ekonomskih zakonitosti.

Összefoglalás

A csoport azt a feladatot tűzte maga elé, hogy Lendva épületeinek strukturáját tanulmányozza, ezenkívül az üzletek ellátottságának fokát különös hangsúllyal az egyes nemzeti csoportok közötti egyenrangú közreműködésre. E célból tanulmányoztuk a lakóépületek koruk és építési típusuk szerint, valamint a háztartások nemzetiségi és szociális összetételét.

Lendvan legalább három zónát különböztethetünk meg a lakhatóság minősége szempontjából, éspedig:

1. a régi városközpontot, a legrosszabb lakáskörülményekkel, de amely gyakorlatilag minden olyan üzlettel el van látva, amelyet Lendva elbir (3, 4, 5, 6, 7);
2. a hosszabb ideje tartó urbanizáció területét a terület sztihikus rendezésével, a közelben lévő üzletekkel, kivéve a Vasut-utcát (2,9,12);
3. az újabb típusú urbanizáció területét, főleg családi házakkal és kellemes környezettel (különösen 11) de jóformán üzletek nélkül, a kereskedelmi hálózat itt csak az utóbbi időben kezd fejlődni (1,8,11).

A városnak mind a régi, mind az újabb részében megfigyelhetjük a háztartások különböző nemzetű strukturáját amely - mit megállapítottuk - az általános szociális-gazdasági törvényszerűségek eredménye.

Skupina 4: Člani: Ani Kerčmar - Gimnazija Murska Sobota
Emil Ktištof - Slovenska gimnazija Celovec
Walter Vatovec- Trgovski licej "Žiga Zois"
Trst
mentor: prof. Ludvik Olas - Pedagoška akademija
Maribor

SPLOŠNA DEMOGRAFSKA ANALIZA LENDAVE

Mesto Lendava je upravno, gospodarsko in trgovsko središče lendavske občine, kulturno središče narodnostno mešanega ozemlja, mesto s funkcijo narodnega mejnega prehoda in gravitacijsko središče širšega zaledja, v katero prištevamo tudi Medjimurje, del ljutomerske in soboške občine. Leži na skrajnem severovzhodnem delu Slovenije na narodnostno mešanem ozemlju. To se odraža v nacionalni strukturi prebivalstva mesta. V njem živi po zadnjem popisu (leta 1971) 3044 ljudi, od tega 1617 ali 53 % Slovencev, 940 (31) Madžarov, 270 (9 %) Hrvatov in 214 (7 %) ostalega prebivalstva.

V primerjavi z ostalimi prekmurskimi naselji ima Lendava najdaljšo urbano tradicijo. Ob popisu prebivalstva iz leta 1869 je štela 1654, leta 1910 2729, leta 1935 2495 in ob zadnjem popisu 3044 ljudi. Kot vidimo, narašča mesto s počasnim tempom. Vzrok zato je v obrobni legi in politični meji, ki ji je odrezala del mejnega vplivnega območja.

Mesto je imele še v bližnji preteklosti sorazmerno močan delež kmečkega prebivalstva in za mestne razmere nizko gostoto. Ta znaša danes 221 ljudi na km². Če to gostoto obravnavamo po kriteriju mest, lahko takej ugotovimo, da je izredno nizka. V tem pogledu nas Lendava bolj spominja na vaško naselje. Lendava ima, kakor smo povedali, dolgo mestno tradicijo, ni pa vršila prave urbane funkcije. Kot taka ni pritegnila močnejše koncentracije prebivalstva. Tudi danes je doseljevanje v mesto zmerno.

V zadnjem petletnem obdobju kaže Lendava pozitivni migracijski saldo. V mesto se je priselilo 436 ljudi, izselilo pa 337. Največ se je priselilo Slovencev, in sicer 44,3 %. Priselili so se predvsem iz Lendavske občine in ostale Slovenije. Nekaj manj se je priselilo Madžarov in sicer 31,9 %. Največ se jih je priselilo iz okoliških krajev. Dostikrat se prebivalec madžarske narodnosti preseli na dvojezično območje zato, ker lahko tu uveljavi in izkoristi kulturne in nacionalne pravice, ki mu jih jamči jugoslovanska ustava, in se s tem odpove ugodnostim, katerih bi bil udeležen, če bi živel v ostalih bolj razvitih krajih Slovenije oz. Jugoslavije, kjer je merilo za uveljavljanje le sposobnost in kvalifikacija. Pri preseljevanju so Slovenci zastopani s sorazmerno visokim odstotkom, res pa je, da se jih iz Lendave več odseli (53,6 %) kot priseli (44,3%). Vzrok za to je velika možnost zaposlitve na vsem območju Slovenije, hkrati pa so tam deležni tudi drugih ugodnosti, ki jim jih dvojezično območje ne nudi v toliki meri. Največ Slovencev se odseli v Mursko Spoboto, v okolico Turnišča, kjer je nova tovarna, in v ostale večje kraje Slovenije. To odseljevanje pa bi bistveno vplivalo na razmerje med slovenskim in madžarskim prebivalstvom v sami Lendavi, še več, delež Slovencev se je med zadnjima popisoma dvignil, kar bi dalo sklepati na večji prirodni prirastek Slovencev.

Najbolj mobilni so Hrvati, ki tvorijo med celotnim prebivalstvom Lendave le 8,9 %. Pri priseljevanju so zastopani z 19,3%, pri odseljevanju pa s 13,4 %. Na Lendavo jih veže le možnost zaposlitve, ostali dejavniki pa v njihovi migraciji niso pomembni. Migracije se odvijajo na relaciji Medjimurje - Lendava. To se pravi, da se priseljujejo iz Medjimurja in se tja tudi vračajo. Razlika pa nastopi le pri pokrajinah na desni strani Mure. Tako se jih iz Slovenije več priseli kot se v njo odseli. Sem doteka mlada delovna sila, ki v ostalih pokrajinah ne najde zaposlitve.

Starost emigrantov in imigrantov se giblje med 46 in 60 letom.

Analiza starostne strukture nam je pokazala, da se močnejše selijo generacije aktivnega prebivalstva. Tako so skoraj enakomerno zastopane starostne skupine od 16 do 30 (37 %) in 30-60 (36%).

1. Starostna struktura

Zgodovinska preteklost in migracije vplivajo na starostno strukturo prebivalstva. Opažamo upad prebivalstva v starostnih skupinah od 54-70 letom. To je tistega dela prebivalcev, ki so sodelovali v obeh svetovnih vojnah. V tem času ni bilo sklenjenih toliko zakonskih zvez in tudi število rojstev je bilo manjše. Iz tega bi lahko sklepali, da bi bil upad prebivalstva tudi v starostni skupini od 35 - 45, vendar je iz tabele razvidno, da ni tako. Vzrok za to je močno priseljevanje prebivalstva med 15-50 letom. V primerjavi s tem je procent otrok do 10 let sorazmerno majhan. Na splošno lahko trdimo, da je starostna struktura prebivalcev mesta Lendava ugodna, ker je 73 % prebivalstva mlajšega od 45 let. Starejših od 60 let pa je le 10,8 %.

2. Spolna struktura

Po popisu iz leta 1971 je v Lendavi 1463 (48,1%) moških in 1581 (52%) žensk, torej je žensk za 2,2 % več, kar je tudi razumljivo, ker se moški zaradi zaposlitve v večji meri izseljujejo. Na spolno strukturo v veliki meri vplivajo tudi vojne. Posledice 1. svetovne vojne se kažejo v skupini nad 66 let, v katerih je le 45,4 % moških. Manjšo posledico pa je pustila 2. svetovna vojna pri moških starih od 48 - 54 let. Pri otrocih do 13 let prevladujejo dečki, toda že od skupine 14 let naprej kaže dominanca žensk, ki se odraža tudi v vseh ostalih generacijah.

3. Preselitve v mestu Lendava

Pri preseljevanju v okviru Lendave iz ene ulice v drugo, so nadpovprečno zastopani prebivalci slovenske narodnosti. Te največkrat ne veže lastnina, zato so bolj mobilni. Pri skupnem preseljevanju v mestu so zastopani z 61 %, med tem ko so Madžari zastopani samo s 23,7 %. Izzeljujejo se predvsem iz starega dela mesta, to je

iz Partizanske, Ružarske in Kranjčeve ulice, v Kidričevo, Heroja Mohorja in na Trg ljudske pravice.

Tu so predvsem bloki ali pa naselja novih stanovanjskih enodružinskih hiš. Čeprav je Hrvatov najmanj, je njihova mobilnost v samem mestu največja (10,5%) ker niso vezani na lastnino.

4. Sezonsko zaposljevanje

Prebivalci Lendave se poslužujejo sezonskega zaposljevanja v tujini le v manjši meri. Temu prav gotovo pripomore možnost zaposlitve v Lendavi. Med anketiranci smo zasledili le 25 sezoncev. Največ jih išče zaposlitev v Nemčiji in to kar 60 %, kjer ostanejo po večini do 5 let. Mnogo se jih zaposljuje tudi v Avstriji 24 % in tam ostanejo tudi do 10 let. Ugotovili smo, da izhajajo sezoni večinoma iz tistih predelov Lendave, iz katerih se prebivalstvo izseljuje, to je iz starejšega dela mesta.

Analiza prebivalstva nam je pokazala, da igra Lendava v demogeografskem pogledu posebno vlogo. To pa je treba upoštevati pri reševanju problemov, bodisi v lokalnem ali republiškem merilu.

P O V Z E T E K

Mesto Lendava je upravno, gospodarsko in trgovsko središče lendavske občine, kulturno središče narodnostno mešanega ozemlja, mesto s funkcijo mednarodnega mejnega prehoda in gravitacijsko središče širšega zaledja. To se odraža v nacionalni strukturi prebivalstva mesta. Po popisu prebivalstva 1971 živi tu 3044 ljudi, od tega 1617 ali 53 % Slovencev, 940 ali 31 % Madžarov, 270 (9%) Hrvatov in 214 (7 %) ostalega prebivalstva.

Lendava ima dolgo mestno tradicijo, ni pa vršila prave urbane funkcije in kot taka ni pritegnila močnejše koncentracije prebivalstva. Tudi danes je doseljevanje v mesto zmerno.

Analiza prebivalstva je pokazala, da ima Lendava v demogeografskem pogledu posebno vlogo in jo je potrebno kot tako upoštevati pri reševanju problemov bodisi v lokalnem ali republiškem merilu.

Összefoglalás

Lendva város a lendvai község közigazgatási, gazdasági és kereskedelmi központja, a nemzetiségileg vegyes lakosságú terület kulturális központja; város, amely nemzetközi határatkelő funkcióját végzi, s amely egyben a széles bázisú gravitációs központja. Ez a város nemzetiségi összetételében mutatkozik. Az 1971-es népszámlálás adatai szerint a lakosok száma 3044, ebből 1617, azaz 53 százalék szlovén, 940, az az 31 százalék magyar, 270 (9 %) horvát és 214 (7%) más nemzetiségű.

Lendvának jelentős városi hagyománya van, valódi, urbánus funkciót azonban nem végeztet és ezért nem tudta a városban a lakosság jelentősebb összpontosítását megvalósítani. A városban napjainkban is mérsékelt a beköltözés.

A lakosság elemzése azt mutatta, hogy Lendvának demográfiai szempontból sajátos szerepe van és mint ilyen tekintetbe kell venni akár helyi jellegű, akár köztársasági szintű kérdések megoldásánál.

Skupina 5: člani: Breda Jerebic - Gimnazija Murska Sobota

Dragica Vukovič - Gimnazija Koper

Jože Kerin - Gimnazija Krško

mentor: Darka Uranjek, Inštitut za geografijo
univerze v Ljubljani

ZAPOSLOTVENA STRUKTURA PREBIVALSTVA IN DNEVNA MIGRACIJA DELOVNE SILE KOT DEJAVNIK RAZVITOSTI LENDAVE

Opremljenost Lendave z neagrarnimi dejavnostmi, če jo ocenjujemo po številu zaposlenih v posameznih dejavnostih, prevladujejo sekundarne dejavnosti, daleč za njimi pa zaostajajo terciarne in kvartarne. Po popisu prebivalstva leta 1971 je od vseh 2919 zaposlenih v družbenem sektorju v Lendavi v sekundarnem sektorju 2195 oziroma 75 %, v terciarnem 365 ali 12,5 %, v kvartarnem pa 305 oz. 10,4 % zaposlenih.

Sekundarne dejavnosti tvori 6 podjetij, ki imajo več kot 100 zaposlenih. Tri od njih se kovinsko predelovalna - EIMA, PRIMAT in Varstroj, INA-Nafta je kemijsko, INDIP tekstilno, Gradbenik pa gradbeno. Večina jih je nastala po II. svetovni vojni. Njihov nastanek je pogojevalo črpanje nafte v okoliških vrelcih in pa obilo delovne sile v nerazviti agrarni okolici občine Lendava in tudi v bližnjem Medjimurju.

V naši raziskavi smo se omejili na proučevanje dnevne migracije delovne sile v 7 lendskih podjetij - INA-Nafta, Varstroj, EIMA, PRIMAT, Gradbenik in Univerzal. Naš namen je bil ugotoviti, kakšno območje pokriva dnevna migracija delovne sile iz zgoraj omenjenih podjetij, kakšna je spolna, narodnostna in izobrazbena struktura zaposlenih glede na njihovo stalno bivališče.

Največ zaposlenih po naši anketi je seveda v Lendavi - 678, sledijo pa Petišovci 164, Mursko Središče 128, Čentiba 108.

Vsa ostala naselja imajo manj kot 100 dnevni migrantov. 27 naselij je takšnih, ki dajejo manj kot po 10 dnevni migrantov.

Zanimala nas je tudi spolna struktura zaposlenih. Po karti, ki smo jo narisali sodeč, je delež ženske delovne sile nizek. To je seveda normalno, saj je značaj industrije v glavnem takšen, da ne omogoča odprtja večjega števila delovnih mest za ženske. Le v naseljih Lendava, Dolga vas, Gaberje, Kapca in Genterovci ter Trimlini se ta delež giblje okoli 30 %. V ostalih naseljih je ta delež neprimerno manjši ali pa ženske delovne sile sploh ni.

Posebno pozornost smo posvetili tudi narodnostni strukturi delavcev. Iz karte je razvidno, da je delež delavcev madžarske narodnosti sorazmeren z deležem madžarskega prebivalstva v posameznih naseljih. Dokaj velik delež predstavljajo delavci iz Hrvatske - iz Medjimurja zaposleni v glavnem v INA-Nafta, kakor tudi Hrvati, ki stalno bivajo v nekaterih slovenskih vaseh - Žitkovci, Renkovci, Kapca, Pečišovci, Gornjâ Lakoš - kjer se njihov delež giblje čez 60 % vseh zaposlenih.

Zanimiv je tudi vpogled v izobrazbeno strukturo zaposlenih. Delež delavcev z nepopolno in popolno osnovno šolo se giblje okoli 45 %, s poklicno 35 %, ostalo pa pripada srednji, višji in visoki šoli. Treba je povedati, da se po podatkih sodeč izobrazbena struktura razlikuje od kvalifikacijske strukture po podjetjih. Dosti je delavcev, ki so si z različnimi težaji pridobili kvalifikacijo. Toda kljub temu je kvalifikacijska struktura delovnih mest nizka. Ob študentski politiki je po našem mnenju treba izobrazbeno strukturo delavcev dvigniti, obenem pa je potrebno odpirati nova delovna mesta za višje kvalifikacije. Ob današnji stopnji deagrarizacije v Pomurju je potrebno zagotoviti v industriji čim več delovnih mest, vendar ne le po kvantiteti, pač pa tudi po kvaliteti. Med drugim je največ to eden izmed faktorjev, ki bo občini Lendava pomagal iz repa nerazvityh občin v Sloveniji.

P O V Z E T E K

Na osnovi naših ugotovitev, ko smo analizirali podatke o dnevni migraciji delovne sile v sedem lendavskih podjetij, smo ugotovili, da obsega le-ta narodnostno mešano ozemlje v občini Lendava, slovenski del občine, nekatere kraje v občini Murska Sobota in del Medjimurja, ki je gravitacijsko navezano na Lendavo.

Na osnovi analize dnevne migracije delovne sile po spolu, narodnosti in izobrazbi po kraju stalnega bivališča, ugotavljamo, da je potrebno strukturo delovnih mest v lendavskih industrijskih podjetjih spremeniti v tem smislu, da se odpre več delovnih mest za žensko delovno silo in da se izboljša kvalifikacijska struktura delovnih mest, ki jo lahko pogojuje štipendijska politika občine Lendava. To so obenem tudi pogoji, da bo prebivalstvo ostajalo v Lendavi in si tukaj iskalo zaposlitev in si uredilo življenje ter s tem ostalo tukaj.

**A foglalkoztatottak összetétele és a munkaerő napi migrációja
- mint Lendva fejlődésének tényezői**

Adataink alapján, amikor elemeztük a munkásság napi migrációját 7 lendvai vállalatban megállapítottuk, hogy es felöleli a lendvi község vegyes lakosságú területét, a község szlovén lakosságú területét, a muraszombati község és Muraköz egy részét, amelyek Lendvához vonzódnak.

A nemek szerinti, nemzetiség, képzettség és lakhely szerinti munkaerő napi migrációja azt mutatja, hogy a lendvai vállalatok munkahelyeinek összetételét meg kell változtatni olyan értelemben, hogy több, női foglalkoztató munkahelyet nyissanak; javítani kell a munkahelyi szakképzettségen, amit elősegíthet a község ösztöndíjpolitikája. Ez előfeltétele annak is, hogy a lakosság Lendván maradjon, itt keressen munkahelyet, itt szervezze meg az életét.

Skupina 6: člani: Dragica Vukovič - Gimnazija Koper
Igor Kramberger - Gimnazija Maribor

mentor: asistent Darka Uranjek, Inštitut za geografijo
univerze v Ljubljani

IZOBRAZBENA STRUKTURA V INDIVIDUALNIH GRADNJAH V LENDAVI

Namen raziskave je ugotovitev določenih elementov celotne strukture, ki specifično določa prebivalstvo zajeto v okviru celotne geografske raziskave v Lendavi. Zanimali so nas naslednji elementi:

- a. posamezne skupine individualnih gradenj
- b. narodnost
- c. dosežena stopnja izobrazbe.

Celotna raziskava se je omejila na vzorec individualnih gradenj zgrajenih v zadnjih desetih letih in ^{prebivalcev} zaposlenih v lendavskih podjetjih, + sekundarni sektor brez proizvodne obrti. Ob ugotavljanju ostalih podatkov smo pri individualnih gradnjah ^{mo} anketirali glede izobrazbe vsakega anketiranca. Tako smo dobili približno sliko izobrazbene strukture, kajti anketirali smo le naključnega stanovaleca.

1. 2 skupine novogradenj

Novogradnje, ki smonjih zajelijo, smo razdelili v naslednje skupine. Do teh skupin je prišlo deloma naključno, deloma za bližine delovnega mesta, pa tudi zaradi težnje občine, da izrabi kvaliteto zemljišče v bližini središča kraja.

- a. rudarsko naselje
- b. med osnovno šolo in samoposrežbo
- c. pri železniški postaji
- d. od zdravstvenega doma proti Dolgi vasi.

Sprva smo nameravali primerjati izobrazbeno strukturo vseh teh skupin med seboj, vendar smo kasneje s premislekom prišli do sklepa, da bi bila ta primerjava iz že opisanih razlogov brez trdnih osnov.

Kraji od koder so se anketiranci priselili, so bili razdeljeni
v naslednje skupine:

-32-

Svoje raziskavo smo pričeli z ugotavljanjem, od kod so se priselili anketiranci v ta stanovanja. Pri tem smo jih razdelili v naslednje skupine:

- a) priselili so se iz drugega stanovanja v Lendavi
- b) prišli so z narodnostno mešanega ozemlja
- c) iz slovenskega zaledja lendavske občine
- d) iz občin Murska Sobota in Ljutomer
- e) iz Medjimurja
- f) Madžarske
- g) drugod

Ob pregledu podatkov smo ugotovili, da so nekatere skupine v okviru naše ankete irelevantne.

Hkrati smo upoštevali tudi narodnost anketirancev: slovenska, madžarska, hrvaška in ostala. Najmočnejši tok je z narodnostno mešanega ozemlja (57, tj. 52,8%), sledi pa dotok iz družbenih stanovanj oz. so bili prej podnajemniki. Zanimivo je, da ne prihajajo v Lendavo za stalno bivat le prebivalci narodnostno mešanega ozemlja, temveč tudi s povsem slovenskih delov naše republike (36, tj. 27,1%), kar pa je deloma posledica dejstva, da so prebivalci ^{70, 79}večinoma starejši ^{prebivalci} in so bili priseljeni mnogi med njimi v času koloniziranja s prebivalci Primorske. V našem vzorcu ni opazen večji dotok prebivalcev hrvaške narodnosti, kar si lahko razložimo s tem, da predstavljajo ti bolj dnevno migracijo. Priliv prebivalcev iz ^{drugih delov}Jugoslavije (razen Slovenije in Medjimurja) je skoraj enak prilivu prebivalcev iz Madžarske (4, tj. 3,1%).

Ker biva v Lendavi na majhnem prostoru prebivalstvo različnih narodnosti, nas je zanimalo, kakšno osnovno šolo so anketiranci obiskovali, saj ta v veliki meri odloča o znanju prvega (pogosto materinega) jezika. Anketirance smo razdelili po narodnosti na Slovence, Madžare in Hrvate ter ostale. Osnovne šole pa smo razdelili po kriteriju, ki se nam zdi za mnogojezično področje najrelevantnejši:

- a. slovenska
- b. madžarska
- c. dvojezična
- d. hrvatska
- e. ostalo.

Od madžarskega prebivalstva (59) jih je skoraj polovica obiskovala slovensko šolo (28, tj. 47,4%), tretjina (18, tj. 32,2%) pa madžarsko. Le manjše število pa dvojezično šolo (12, tj. 20,3%). Prav tako sta dobri dve tretjini Slovencev obiskovali slovensko šolo (43, tj. 69,3%) in 17 (27,4%) dvojezično šolo.

Te podatke moramo povezati s starostno strukturo zajetega prebivalstva, ker šele tedaj lahko razumemo, zakaj je anketirano prebivalstvo obiskovalo v veliki večini slovensko osnovno šolo. Eden glavnih razlogov je taj da ob pričetku njihovega osnovnošolskega izobraževanja še ni bilo ali pa so se komaj pričele pojavljati dvojezične šole. Prej smo tudi že opozorili, da je precej prebivalstva ^{pa je} z narodnostno nemešanega ozemlja, kar nam potrjuje podatek, da je večina prebivalstva obiskovala enojezično šolo.

V rudarskem naselju je stopnja ^{delovnega mesta} najvišje dosežene izobrazbe višja kot v ostalih. To je verjetno posledica dejstva, da se je tam koncentriralo prebivalstvo, ki je zaposleno v petrokemijski industriji in mu je za opravljanje tega dela potrebna večja izobrazba. V glavnem so v tem naselju prebivalci s srednjo in višjo izobrazbo in glede tega močno izstopajo iz celotne strukture anketirancev. Zanimivo je, da je ^{tudi} tudi največ prebivalcev, ki so dosegli poklicno izobrazbo z internimi tečaji, kar pomeni tudi večjo vezanost na določeno podjetje oz. v okviru tega na delovno mesto. To pomeni zmanjšano mobilnost prebivalstva tega območja, ker velja ta ugotovitev za vso skupino anketirancev.

Približek Gaussove krivulje glede izobrazbene strukture se precej močno dvigne v delu, kjer je označeno prebivalstvo z nedokončano osnovno šolo, saj je takšnega prebivalstva 8 do 9%. Tudi tu izstopa rudarsko naselje.

Glede na obe najmočnejši narodnosti (Slovenci in Madžari) je dosežena stopnja izobrazbe med obema usklajena. Razlika je pri skupini prebivalstva starejšega od 41 let, kjer ima več Slovencev poklicno izobrazbo, prav tako pa je tudi več Slovencev brez dokončane osnovne šole.

Ne glede na to, kaj je vzrok izobrazbene strukture, ki je dvignjena v približku Gaussove krivulje v delu, ki označuje nižjo izobrazbo, pa nas je zanimalo, kako skrbi lendavska občina za zboljšanje izobrazbene strukture z načrtnim štipendiranjem.

Naša raziskava je bila omejena na anketiranje ^{gospodinjstev} individualnih novogradenj, druge skupine so zajele skoraj celotno Lendavo, kot kraj. Podatke o štipendiranju pa smo dobili za celotno lendavsko občino. Zato nismo ugotavljali zveze med našimi anketiranimi naselji in štipendijsko strukturo, temveč smo v obrisih premislili politiko štipendiranja v celotni občini.

Pri tem smo naredili strukturne kroge, v katerih smo označili naslednje namene šttipendij:

- a) za poklicno šolanje
- b) za srednjo šolo
- c) za višjo šolo
- d) za visoko šolo

V krajih, kjer ni industrije, prav tako so stran od glavnih prometnih zvez, je štipendiranje usmerjeno predvsem v podpiranje poklicnega izobraževanja in nato srednješolskega kadra. Dolgoročno gledano pomeni to za te kraje nizko izobrazbeno strukturo z nizko mobilnostjo, hkrati s tem pa nevarnost, da bodo nastajali obrati, ki bodo odpirali prosta mesta samo za nizko ali slabše izobraženo prebivalstvo.

Ta naša hipoteza temelji na dejstvu, da je politika štipendiranja v krajih ob prometnih zvezah oz. kjer je že nekaj indu-

strije povsem drugačna. Ob še vedno široki podlagi (to je štipendije za poklicno in srednjo šolo) srednjega kadra se pojavijo štipendije za višje in visoke šole, ki v bolj razvitih krajih predstavljajo vedno dobre tretjino vseh štipendij. Razumljivo je, da je interes industrije v teh krajih večji, vendar bi bilo potrebno premisliti, kakšna naj bo dolgoročnejša štipendijska politika, da se bo lahko občina kot celota dvignila iz statusa nerazvite.

POVZETEK

Vzorec, ki smo ga zajeli v naši anketi, ni reprezentativen. Zato smo samo pokazali, kakšne tendence smo opazili, vendar nismo izvedli splošnih zaključkov. Ugotovili smo, da je izobrazbena struktura Slovencev in Madžarov v ravnavesju, opazili pa smo, da je večje število Slovencev brez osnovnošolske izobrazbe.

Opozorili smo tudi, da je štipendijska politika široko in dolgoročno zastavljena samo v krajih, ki že imajo nekaj industrije oz. so bolj razviti. Menimo, da je potrebno usmeriti štipendijsko politiko na celotnem območju bolj dolgoročno, tako da se bo vlagalo več v šolanje srednji, višjih in visokih kadrov. Pohvalna je težnja občine, da privabi s štipendijami višje in visoke kadre od drugod iz Slovenije.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az esetek, a példák, amelyeket az ankétunk felölelt, nem reprezentatív jellegűek. Ezért csak bemutatjuk, milyen törekvéseket vettünk észre, de nem vontuk le az általánosító következtetéseket. Megállapítottuk, hogy a szloven és magyar nemzetiségű lakosság képzettségi összetétele egyensúlyban van, megfigyeltük azonban, hogy több a szloven nemzetiségű lakos elemi iskolai végzettség nélkül.

Felfigyeltünk arra is, hogy az ösztöndíjpolitika csak azokon a vidékeken alapszik messzeemenőbb távlatokon, amelyek iparilag, illetve általánosan fejlettebbek. Véleményünk az, hogy az ösztöndíjpolitikát az egész vidéken nagyobb távlatokra kell tervezni úgy, hogy gondot fordítsanak a közép, felső és magas szakképesítésű kadőr biztosítására. Dicséretre méltó a község törekvése, hogy ösztöndíj útján felső és magas szakképesítésű kadért toboroz Szlovénia más vidékeiről.

Skupina 7: člani: Dušan Pivec - Gimnazija Maribor
Beti Stare - Znanstveni licej "Martin
Slomšek" Trst
Breda Jerebic - Gimnazija Murska Sobota
mentor: asistent Darka Uranjek, Inštitut za geo-
grafijo univerze v Ljubljani

CENTRALNOST LENDAVE S POSEBNIM OZIROM NA OSKRBO IN FUNKCIONAL-
NOST JEZIKA

Lendavska občina leži v jugovzhodnem delu Prekmurja in v skrajnem vzhodnem predelu Slovenije. Na severu in vzhodu meji na Madžarsko, na zahodu na murskosoboško občino, na jugu pa na Medjimurje.

Upravno in gospodarsko središče te občine je mesto Lendava. Lendava, ^{je} kot izrazito centralno naselje, ima 3 pomembne centralne funkcije; in sicer:

1. Zaposlitveno z 2919 zaposlenimi v gospodarskih dejavnostih.
2. Upravno-politično in kulturno kot središče narodnostno mešanega ozemlja.
3. Oskrbovalno omrežje trgovine in obrti.

Funkcija Lendave kot industrijska središča je zelo pomembna, saj lendavska občina kot celota spada med najbolj zaostale v SR Sloveniji. Z izjemo nekaj vasi z začetki industrije ter večjih in manjših trgovin po vaseh, se izven mesta Lendava skoraj ni mogoče zaposliti. Tudi podatki iz popisa leta 1971 govore o Lendavi kot industrijskem središču. Od skupno 2919 takrat zaposlenih ima stalno bivališče v Lendavi 977 (oziroma 33,4 %) zaposlenih, izven Lendave, to je po vsej lendavski občini, Medjimurju, murskosoboški občini in tudi drugod pa kar 1942 (oziroma 66,6 %) zaposlenih. To nedvoumno dokazuje, kako pomembno vlogo ima Lendavska industrija.

Tretja pomembna centralna funkcija Lendave je oskrba. Mesto

Lendava oskrbuje razen same lendavske občine še velik del Medžimurja, del vzhodne murskosoboške občine, precej kupcev pa pride tudi iz sosednje Madžarske. Za samo Lendavsko občino, ki je še vedno agrarna, je brez dvoma pomembna kmetijska zadruga, veterinarska postaja in semenarna. Velikega pomena so še trgovine s kovinskimi izdelki in tehničnim blagom, tekstilom, oblačili, obutvijo in pohištvo. Trgovine s prehrabeniimi izdelki in gospodinjskim blagom imajo velik dotok kupcev tudi iz sosednje Madžarske in Medžimurja.

O centralni vlogi Lendave govori tudi anketa, ki ^{kupcev.} smo jo sami izdelali. Po tej anketi je od 81 anketiranih kupcev bilo doma iz Lendave, le 32 ali 39 %, od drugih pa 50 ali 61 %. Kupci iz Madžarske prihajajo v glavnem iz NAGYKANIZSE (Nagykanizse), Lentija in Zalaszombatfe. V Lendavi kupujejo v glavnem volno, tekstil in živila (predvsem kaka, čokolado, alkoholne pijače ..).

Tabela: Struktura kupcev po narodnosti in kraju stalnega bivališča

	Slovenci		Madžeri		Ostali		Skupaj	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Lendava	20	62,5	12	37,5	-	-	32	39,5
Nar.mešano ozemlje	4	11,8	30	88,2	-	-	34	41,9
Slov. del.obl.Lendava	4	66,7	2	33,3	-	-	6	7,4
Medžimurje	-	-	-	-	1	100	1	1,2
Madžarska	-	-	8	100,-	-	-	8	10,-
S k u p a j							81	100,-

Na podlagi iste ankete smo ugotovili tudi, kako pogosto prihajajo kupci v lendavske trgovine. Med 81. ⁴¹ timi anketiranci je bilo 39,5 % kupcev iz Lendave, vsi pa obiskujejo trgovine vsak dan. Ostalih kupcev, ki pa niso iz Lendave in prav tako kupujejo

vsak dan, je bilo 32, 1 %, vsak teden obišče trgovine 16 % kupcev, nekajkrat letno pa 12,4 % anketiranih kupcev. Ostali obiskujejo trgovine občasno.

Lendava leži globoko na narodnostno mešanem ozemlju. Kot smo že omenili, ima tudi izrazito centralno funkcijo oskrbe, ki prekri-va med drugim tudi celotno s Slovenci in Madžari poseljeno ob-
močje. Zanimalo nas je, ali pride v trgovinah do težav, kadar
sta kupec in prodajalec različnih narodnosti.

O uporabi jezika v trgovini je bilo anketiranih
~~Zato smo naredili anketo, v kateri smo anketirali 36 prodajal-
cev in 80 kupcev različnih narodnosti. V anketi smo ugotavljali,
kakšen je delež tistih, ki razumejo, govorijo ali pa pišejo slo-
venski oziroma madžarski jezik. Najbolj razveseljiv je podatek,
da vseh 20 anketiranih prodajalcev madžarske narodnosti hkrati
govori, razume in piše tudi slovenski jezik. Pri prodajalcih
slovenske narodnosti pa rezultat ni bil takšen. Madžarski jezik
razume 94 % slovenskih prodajalcev, razume in govori 81 %, razu-
me, govori in piše pa 62,5 % anketiranih prodajalcev. Pri kupcih
je rezultat nekoliko drugačen. Delež slovenskih kupcev, ki razume-
jo, razumejo in govorijo, ali pa razumejo, govorijo in pišejo
madžarski jezik pa se giblje med 67 % in 60 %. Pri madžarskih
kupcih pa znaša ta delež od 76 % do 84 %. Iz te ankete lahko vi-
dimo, da madžarski prebivalci narodno mešanega ozemlja bolj ob-
ladajo slovenski jezik, kot pa Slovenci madžarskega.~~

Tabela: Znanje jezikov pripadnikov obeh narodnosti

narodnosti	S l o v e n s k o M a d ž a r s k o			
	prodajalci	kupci	prodajalci	kupci
S L O V E N C I	razume 100 %	100 % razume	93,7 %	66,7 %
	govori 100 %	100 % govori	81,2 %	63,3 %
	piše 100 %	100 % piše	62,5 %	60,- %
M A D Ž A R I	razume 100 %	84,- % razume	100 %	100,- %
	govori 100 %	78,- % govori	100 %	100,- %
	piše 100 %	76,- % piše	100 %	100,- %

Podobna¹⁰ rezultate smo dobili na vprašanje, v kakšnem jeziku so lahko kupci postreženi. 67 % Slovencev je izjavilo, da so lahko postreženi v obeh jezikih, ostalih 33 % pa samo v slovenščini. Pri Madžarih je ta odstotek zopet višji. 71% madžarskih kupcev je lahko postreženih v obeh jezikih, ostalih 29 % pa v madžarskem.

Na koncu iste ankete smo ugotavljali še mnenje kupcev o pomanjkljivosti trgovine in obrti v Lendavi. Kar 47 % kupcev je kritiziralo slabo izbiro tekstila in tekstilnih izdelkov, 20 % kupcev pa slabo izbiro živil, nekateri pa so bili nezadovoljni še s pomanjkanjem pohištva, obutve, kozmetike in gradbenega materiala. V obrti pa kupci najbolj pogrešajo čevljarje (35 %), šivilje (30%) in usnjarje (15%). Najbolj razveseljiv podatek v tej anketi pa je ta, da se nobeden od kupcev ni pritoževal zaradi postrežbe v jeziku, ki ga ne razume, kar pomeni, da v trgovinah ni nobenih

jezikovnih pregraj med prodajalci in kupci.

Iz ankete same in iz naših opažanj smo ugotovili, da jezik, ki je eno od osnovnih sredstev za sožitje med narodoma ne predstavlja nobene ovire za sporazumevanje.

CENTRALNOST LENDAVE S POSEBNIM OZIROM NA OSKRBO IN FUNKCIONALNOST JEZIKA

Naselje Lendava, ki je upravno in gospodarsko središče lendavske občine, ima 3 pomembne centralne funkcije, in sicer:

1. Zaposlitveno z okoli 3000 zaposlenimi v gospodarskih dejavnostih
2. Upravno-politično s kulturo
3. Oskrbovalno z mrežo trgovine in obrti

V naši anketi smo se omejili v glavnem na funkcijo oskrbe, ki ima zelo pomembno vlogo, saj Lendava oskrbuje celotno narodno-mešano ozemlje, lendavsko občino, del Medjimurja, kupci pa prihajajo tudi iz Madžarske. Iz naših opažanj in iz ankete same smo ugotovili, da jezik, ki je osnovno sredstvo za sožitje med dvema narodnostima, ne predstavlja nobene ovire pri komunikacijah niti v trgovinah, niti v vsakdanjem življenju.

LENDVA KÖZPONTI SZEREPE, KÜLÖN TEKINTETTEL
AZ ELLÁTÁSRA ÉS A NYELV HELYZETÉRE

Lendva település, amely a lendvai község közigazgatási és gazdasági központja, 3 jelentős központi szerepet tölt be:

1. a foglalkoztatottság tekintetében - a gazdasági tevékenység terén körülbelül 3000 munkást foglalkoztat;
2. közigazgatási, politikai és kulturális téren;
3. az ellátást tekintve - kereskedelmi és kisipari hálózatával.

Ankétunkban főként az ellátás szerepére korlátozódtunk, amely fontos tényező, hisz Lendva látja el az egész nemzetiségileg vegyes lakosságú területet, a lendvai közseget, Muraköz egy részét, sőt ide Magyarországról is látogatnak a vevők.

Megfigyeléseink és az összegyűjtött adatok alapján megállapítottuk, hogy a nyelv, amely a két nemzetiség egüttelesének alapközege nem jelent semmiféle akadályt a megértésben, sem a kereskedelemben, sem a közéletben.

K A Z A L O :

	str.		
1. UVOD	1	-	2
2. ORGANIZACIJA TABORA IN SE POSEBNO GEOGRAFSKE SKUPINE NA TABORU			3
4. SOCIALNOGEOGRAFSKO PROUČEVANJE NARODNOSTNO MEŠANEGA S SLOVENCMI IN MADŽARI POSELJENEGA OZEMLJA	4	-	9
5. NARAVNO GEOGRAFSKE OSNOVE MESTA LENDAVE, MOŽNOSTI IN NJENO PROSTORSKO ŠIRJENJE IN RE- ZULTATI RAZISKAVE NOVIH DELOV MESTA	10	-	15
6. DIFERENCIACIJA LENDAVE PO ZGRADBENI STRUKTURI .	16	-	22
7. SPLOŠNA DEMOGRAFSKA ANALIZA	22	-	27
8. ZAPOSLOTIVENA STRUKTURA PREBIVALSTVA IN DNEVNA MIGRACIJA DELOVNE SILE KOT DEJAVNIK RAZVITO- SRI LENDAVE	27	-	30
9. IZOBRAZBENA STRUKTURA V INDIVIDUALNIH GRADNJAH V LENDAVI	31	-	36
10. CENTRALNOST LENDAVE S POSEBNIM OZIROM NA OSKRBO IN FUNKCIONALNOST JEZIKA v v v v v	37	-	41